

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Боряна Мангова, ФНОИ, СУ „Св. Климент Охридски“

по процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор“,
професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на
обучението по музика)

относно докторската дисертация на Евгения Петрова Витанова, докторант към
катедра „Музика и мултимедийни технологии“, ФНОИ, СУ „Св. Климент Охридски“

на тема: **„Специфика на работа с детски мюзикъл в предучилищни групи на
детската градина“**

Научен ръководител: проф. д-р Ганка Неделчева

Общо представяне на кандидата: Докторантът Евгения Витанова е придобила системно музикално образование в различни, допълващи се области: класическо пеене и пиано в НУИ „Проф. Добри Христов“ – Варна, бакалавърска степен в ВФ и ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ и магистърска степен в различни педагогическите специалности на ШУ „Епископ Константин Преславски“ и СУ „Св. Климент Охридски“. Изложеният в автобиографията ѝ педагогически стаж показва, че тя развива професионално придобитите квалификации с доминиране на учителските позиции – по пиано в Корея, по солфедж в София, по музика в столични частни и държавни детски градини, понастоящем в иновативното 54 СУ „Св. Йоан Рилски“. Проявява интерес и към музикалното обучение на деца със СОП.

Актуалност на темата: Инициативата за детски музикално-театрални изяви в българското общообразователно училище датира от началото на миналия век с доказано активизиращо, образоващо и възпитателно въздействие. Днес тя се проявява много спорадично, ограничено и в очакване на актуални, съобразени с новото време решения. Поставянето на умения и навици за музикален театър у децата още в предучилищния етап (детската градина) е сравнително нов момент в тази образователна традиция – от последното десетилетие на ХХ в. насам, ако приемем периодизацията на Евгения Витанова, с. 12. Кога, къде и как може да се реализират успешни резултати? Дисертационната разработка на Евгения Витанова откликва на тези значими за настоящото българско образование въпроси с компетентни професионални от педагогическа и музикантска гледна точка идеи. Разработеният от докторантката методически модел за поставяне на детски мюзикъл в подготвителните групи на детската

аргументира работната ѝ хипотеза – поставянето на детски мюзикъли в този етап от детското развитие повишава развитието на музикалните способности, сценичното поведение и мотивацията на децата за занимания с музика – с.5.

Структура на дисертацията: Дисертационният текст съдържа 165 страници и е изграден от увод, четири глави, заключение и три приложения. Библиографията съдържа 24 книжни източника на кирилица и 22 интернет източника.

Уводът на дисертацията излага мотивацията, целта, задачите, предмета и обекта на изследването, работната хипотеза.

Глава първа разграничава и разглежда мюзикъла в различните негови изяви:

– развлекателен жанр за възрастни в неговото историческо развитие на театралната сцена и от нея – на филмовия екран;

– детски мюзикъл със сходни характеристики, но подходяща за възрастта тематика. Специално внимание е отделено на българския съвременен детски мюзикъл от последните три десетилетия. Разграничени са различните разновидности, които битуват в музикалното творчество, звукозаписната продукция и постановките за деца – „музикална приказка“ с разновидностите ѝ и „приказка за слушане“ като потенциална основа за **трансформация** и изграждане на новия жанр;

– мюзикъл за детска градина. Авторката се стреми да формулира параметрите и конкретните форми на този нов жанр: „носи стиловите белези на детския мюзикъл, но е съобразен с организацията на учебния ден в детската градина, близък е до организацията и светоусещането на 5-6 годишните деца.“ с. 18 Създаденият от Е. Витанова жанр е изграден на базата на детския мюзикъл чрез трансформиране на авторски образци от утвърдени композитори, към които се добавят различни музикални, текстови, театрални и др. елементи, съобразени с възрастовите особености на децата, с техните индивидуални музикалните способности, но и със задължителната учебна програма за подготвителните групи на детската градина. Това повишава атрактивността на спектакъла и дава възможност за участие на всички деца в него. Докторантката отхвърля идеята за поставяне на детски мюзикъл в ЧДГ и изтъква ред особеностите на организацията в тях с извода: „осъществяване на многокомпонентен репетиционен процес по детски мюзикъл при тези обстоятелства не е възможно.“ (с. 21). Условието за поставяне на детски мюзикъл са разгледани и на равнище начално общообразователно училище.

Глава втора разглежда етапите на работа при поставяне на мюзикъл за детска градина и предлага „завършена структура на репетиционния процес и насоки за преодоляване на предизвикателствата в него“, с. 43. Всеки етап е последователно и детайлно проследен, всички компоненти са добре обмислени, предвидени са възможните трудности и проблемни ситуации, което показва придобитите впечатления, опитът, изграден върху тях, и намерените решения от страна на докторанта. Представянето на постановъчните, режисьорските и тонрежисьорските дейности е осъществено с въображение. Не става ясно дали всички сценични похвати напр. „жива стена“, „люлеещ се плащ“, са заимствани от утвърдени театрални практики или са създадени от докторанта.

Глава трета разглежда функциите на детските музикални инструменти, възможностите за изготвяне на костюми и декори при поставянето на мюзикъл за детската градина. Направена е детайлна класификация на детските музикални инструменти, подходящи за приложение в мюзикъл – български народни музикални играчки, традиционни и нетрадиционни детски музикални инструменти. Като „нетрадиционни“ авторката означава „инструменти, които не са популярни в България“ и ги разделя на „европейски“ и „далекоизточни“. Предложената класификация на нетрадиционните детски инструменти е посочена като принос на дисертацията. Към доклада/ публикацията „Детската градина – музикална сцена с участието на традиционни и нетрадиционни музикални инструменти“ от Юбилейната научна конференция „30 години специалност „Музика“ в СУ „Св. Климент Охридски“ Е. Витанова демонстрира богата колекция от традиционни и нетрадиционни детски инструменти с различен етнос, от инструменти-играчки, които несъмнено стимулират интереса, въображението и стремежа към активност у децата.

Глава четвърта излага педагогическия експеримент, проведен от докторантката в ПГ на ДГ с прилагане на нейния авторски методически модел и „с необходимия диагностичен инструментариум“ (с. 103) – представяне на мюзикъла „Изчезналата мартеничка“ в експериментална и контролна група.

В три фази, системно, последователно и методично децата навлизат в естеството на новата дейност. Беседи с тях, анкета с родителите и занимателни диагностични „процедури“ (карти с изображения, картинен тест и др.) индикират степента на готовност при децата за участие в мюзикъла. Паралелно се заучават песните от него.

Приносите на дисертацията:

– отразено е състоянието на музикално-сценичните жанрове за деца в България, достигнато в последните три десетилетия с терминологично и систематизиращо разграничаване на жанровите разновидности;

– последователно и логично са изведени етапите от поставяне на мюзикъл в предучилищното образование;

– демонстрирана е компетентност относно условията на работа в общинските и частните детски градини, държавните образователни изисквания и особеностите на децата в тази възраст, осъзнати са възможностите или пречките за практическа реализация на детски музикален театър в предучилищното образование;

– проведеният експеримент съчетава възприети вече съвременни методи за работа с децата с творчески идеи и продукцията на докторантката;

– изведените резултати доказват убедително работната хипотеза;

– замислен като методическо пособие към учители и учители по музика от различни образователни степени в общообразователните и профилирани училища, към ръководителите на музикални и театрални формации, текстът включва много препоръки, прогнозиране на периоди, етапи и възможните промени, реакциите на децата и т.н.;

– приносните моменти, посочени от докторанта, коректно съответстват на резултатите, постигнати в труда.

Въпрос: сред инструментите в приложението виждаме и отделни образци от Африка и Южна Америка. Справката за понятието Далечен изток обаче показва, че то включва само азиатски страни. Възнамерява ли докторантката да разшири класификацията си и върху инструментариума на други континенти?

Авторефератът към представената дисертация съответства на нейния текст и покрива изискванията за такъв.

Препоръки:

– независимо от добрата осведоменост на докторантката относно състоянието на детските музикално-театрални постановки у нас, запознаването със световния опит чрез изследвания, публикувани в чужбина, би разширил несъмнено идеите ѝ за работа;

– във времето, когато Маестро Георги Атанасов създава посочените детски оперетки, възникват и много други образци, от които особено значими са тези на Панайот Пипков. Поставянето им от т. нар. „музикални китки“ и в училищата се превръща в „мода“, по думите на проф. Румяна Каракостова, вж. „Детска оперетка в България. Репертоарен каталог 1906 – 1954“, сп. Българско музикознание, 2002, №2. Желателно е хронологичната празнота до творчеството на Парашкев Хаджиев да бъде запълнена, макар и съвсем лаконично;

– съпоставката между оперета и мюзикъл не е достатъчно убедителна. Какви теоретични и справочни източници са ползвани за извеждането на някои твърдения? Такива не се откриват в цитираната литература;

– предложеният авторски модел изисква изготвянето и на други помощни материали, тъй като някои от включените дейности изискват специализирани познания, умения, които надхвърлят тези на редовите учители и учителите по музика.

Въпреки препоръките за известни корекции и допълнения предимно в историко-теоретичния обзор на жанра мюзикъл, дисертационният труд на Евгения Витанова съдържа много стойностни наблюдения, изводи и идеи за музикално-театрални изяви в детската градина. Очевидно своя педагогически стаж (малко повече от десетилетие) докторантката е наситила с активност, с жив интерес към детската психология, с креативност в различни взаимно допълващи се артистични дейности. Предвиденото „Методическо ръководство“, но и други съпътстващи творческите продукти, които Евгения Витанова могла да издаде на базата на представения в доктората методически модел, биха послужили във висока степен на широкия кръг адресати, посочени от нея вж. с.б. Високата практико-приложна стойност на дисертацията е основание за положителна оценка и аз убедено предлагам на уважаемото жури да присъди на Евгения Витанова образователната и научна степен „доктор“.

06. 09. 2024 г.

доц. д-р Боряна Мангова